

Sisällys

Lukijalle 9

Johdanto: Kirjallisuudentutkimuksen paradigmat ja kouluopetus 13

Teksti ja sen tausta 15

Lähiluvusta vuorovaikutteiseen lukemisen pedagogiaan 19

Semioottinen tekstikäsitys – kooditettu teksti 22

Teksti vai teos – laaja tekstikäsitys 25

Pedagogia on politiikkaa 26

Kirjallisuuden opetuksen historia Suomessa 30

Sivistystä kaikille säädyille 31

Antiikista kansalliskirjallisuuteen 32

Uutta opetusoppia 34

Kansallismielistä kirjallisuuden opetusta 36

1960-luvun murros 37

Koulujen lukemistot eri aikoina 39

Äidinkieli peruskoulussa 40

Opetussuunnitelmat 1970-luvulta 1990-luvulle 42

Huoli kirjallisuuden asemasta 44

Äidinkieli ja kirjallisuus vuosituhannen vaihteessa 46

Kaanon ja pedagogian politiikka – mitä koulussa luetaan? 49

Kansallisia klassikoita ja maailmankirjallisuutta 50

Kaanonit 2000-luvulle 54

Kaanon tasa-arvon rakentajana 58

Kansainvälisen IB-ylioppilastutkinnon lukuohjelma 60
Lukudiplomien kaanon 61
Lukusuosituksia erilaisille lukijoille 63

Lukemisen ja lukutaidon merkityksiä 70

Mitä lukeminen on lukijalle? 71
Lukutaidon määritelmiä 73
Lukutaito PISA-tutkimuksessa 77
Lukijahistoria – kirjallinen pääoma 80
Lukemisen historiaa 83
Lukeminen kirjallisena aiheena 85
Miellekartat lukuprosessin kuvana – esimerkkinä Uolevi Nojosen
    novelli ”Juoksu” 96
Lukijatyyppjä ja lukutapoja 99
Lukeminen nautintona 106

Teksti luokassa – kirjallisuuden opetusmenetelmiä 111

Luovat opetusmenetelmät: kirjoittaminen, kuvaamataito,
    draama 112
Yhdessä lukeminen 115
Tekstuaalinen interventio: kirjoittaminen tienä lukemiseen ja
    tulkintaan 117
Merkityssuhdekaavio – esimerkkinä Stendhal ja Väinö Linna 119
Osallistuminen kirjalliseen elämään 128
Kirjallisuustunnin suunnittelu 129
Oppitunnin rakenne 131
Miten tekstiä käsitellään? 135
Kirjan äärellä 137
Erilaisia kirjallisuustunteja 139
    Saduista kertomukseen ja novelliin 139
    Esimerkki romaanin käsittelystä 142
    Lyriikan opettaminen 144
    Runoanalyysin osa-alueita 147
    Esimerkki lyriikan opetuskokonaisuudesta 149
Luento opetusmuotona – esimerkkinä luento Jörö-Jukasta 151
Klassikot opetuksessa 158

Kirjallisuus ylioppilastutkinnossa 163

Tekstitaidon koe 164

Esimerkkejä tekstitaidon koetehtävistä 166

Kirjallisuudentutkimuksen käsitteet 171

*Kertojan luotettavuus ja metafiktiivisyys – esimerkki
tekstitaidon tehtävästä 174*

Tekstitaidon kokeen arvioinnista 177

Esseekoe 184

Kansainvälisen IB-tutkinnon ylioppilaskoe 186

Kaunokirjallisuus esseen aiheena 190

Miten kirjallisuusessee rakennetaan? 194

Referaattia vai ei? 195

Huomio kertojaan 197

Mitä kontekstia käytät? 199

Mitä kirjallisuusessee sisältää? 201

Mitä kirjallisuuden opetus on? 205

Lähteet 208

Kirjallisuutta 218

Tekijät 226

Henkilöhakemisto 228